

i nalaza pokretnoga arheološkog materijala ostaje mogućnost postojanja srednjovjekovnoga ulaza, potpornih dijelova pokretnoga mosta kod ulaza u kaštel, pomoćnih zgrada i tome slično. Autori se nadaju da će se u budućnosti iznaći sredstva za održavanje pristupnoga puta te daljnje istraživanje i konzervaciju kaštela koji to svojom povijesnom ulogom i vidljivim ostacima svakako zaslužuje.

Časopis *Histria archaeologica* redovito izlazi jednom godišnje, a svi su tekstovi objavljeni dvojezično, na hrvatskom i engleskom jeziku, što je vrlo važno zbog opsežne razmjene publikacija koju provodi Knjižnica Arheološkoga muzeja Istre.

Adriana Gri Štorga

Buzetski zbornik, 47, Buzet 2022., 367 str.

U rujnu 2018., u sklopu obilježavanja dana grada Buzeta, održano je 49. izdanje znanstvenoga skupa *Buzetski dani*, koji se neprekidno održava od 1970. Glavna je tema skupa bila crkva svetoga Jurja, koja je tih dana otvorena za javnost nakon dugogodišnje obnove. Crkva se, uz župnu crkvu Uznesenja Blažene Djevice Marije, nalazi u buzetskoj starogradskoj jezgri. Prilozi sudionika skupa objavljeni su u 47. svesku *Buzetskoga zbornika*, koji je izišao u travnju 2022. u izdanju Katedre Čakavskoga sabora Buzet, pod uredništvom Matije Nežića. Uz objavljene radove sa skupa, zbornik sadrži redovite rubrike: prikaze, obljetnice, biografije i literarne priloge.

Urednik zbornika u uvodnoj riječi (11-13) iznosi zašto su skup i zbornik posvećeni crkvi čiji je titular buzetski zaštitnik. Crkva sv. Jurja, napominje Nežić, desetljećima je čekala na obnovu te je ovo bila prava prilika da joj se posveti nešto više od povremenih radova stručnjaka, objavljivanih u prijašnjim izdanjima zbornika.

U prilogu „Crtice o crkvi svetoga Jurja“ (15-25) Matija Nežić piše kako knjige bratovština, koje su svoje djelovanje vezale za crkvu sv. Jurja, djelomično razotkrivaju prijašnje zahvate na obnovi crkve. Sačuvani dokumenti o prihodima i rashodima bratovštine sv. Jurja pokazuju da su se preko bratovštine financirali radovi na crkvi, popravci i nadogradnje te kupovali liturgijski predmeti i umjetnine.

Nataša Nefat u članku „Crkva sv. Jurja u Buzetu. Gradnja i obnova u 17. i 18. stoljeću“ (27-62) donosi pregled dosadašnjih istraživanja crkve poznate uglavnom po bogatoj sakralnoj opremi i unutrašnjim dekoracijama. Sagrađena je početkom 16. stoljeća na mjestu prijašnje srednjovjekovne crkve. Autorica analizira arhitektonske elemente građevine te uspoređuje crkvu s ostalim sakralnim objektima koji su nastajali istovremeno drugdje u Istri, ali i šire, navodeći kako su se stilovi u gradnji prenosili iz prijestolnice Mletačke Republike na njezinu periferiju. Krajem 18. stoljeća zbog oštećenja i dotrajalosti bila je potrebna obnova tijekom koje je, između ostaloga, popravljen krov. U toj su fazi obnove nastale su i stropne dekoracije s trima oslikanim medaljonima, koje su sačuvane do danas.

Nakon opisanih rekonstrukcija i obnova crkve u prošlosti, Nataša Nefat donosi kronološki pregled radova na obnovi crkve sv. Jurja od 2009. do 2018. (63-72). Obnovi se pristupilo cjelovito te je obuhvatila sanaciju krova i stropa ukrašenoga štukaturama i zidnim oslicima, obnovu zidnih površina, zamjenu vanjske stolarije prozora, ugradnju suvremene rasvjete te konzervatorsko-restauratorske zahvate na oltarima, oltarnim palama, slikama na platnu i korskim klupama. Za uspješan završetak takva zahvata bila je potrebna suradnja stručnjaka različitih profila, uz podršku lokalne zajednice i nadležnih institucija te Hrvatskoga restauratorskog zavoda kao nositelja projekta.

U sljedećih nekoliko priloga možemo na primjeru buzetske crkve sv. Jurja saznati mnogo toga o pojedinim aspektima konzervatorsko-restauratorskoga posla (73-133). Njihovi su autori zaposlenici Hrvatskoga restauratorskog zavoda koji su radili na projektu obnove crkve. Toni Šaina pojašnjava kako su tekli radovi na zaštiti i obnovi stropnih štukatura i oslikanih medaljona, čiji detalj sa središnjega medaljona, koji prikazuje vedutu Buzeta, krasi naslovnici zbornika. O konzervatorsko-restauratorskim radovima na zidnim oslicima piše Tea Trumbić, koja otkriva koji su slikarski fragmenti otkriveni tijekom radova i koji su određeni za prezentaciju te restauratorskim zahvatima spašeni od propadanja. Silvo Šarić i Matea Bilogrivić radili su na restauraciji glavnoga oltara te o tome sastavili prilog, dok o štafelajnim slikama i njihovoj restauraciji piše Slobodan Radić. Treba reći da su tekstovi bogati slikovnim priložima te obiluju tehničkim detaljima koji čitatelju dočaravaju kompleksnost i specifičnost restauratorskoga posla.

Sljedeći se članak dotiče jedne druge građevine u starogradskej jezgri Buzeta, kojom se bavi Petar Puhmajer u radu „Palača Moretti, nedovršeni

projekt s kraja 18. i početka 19. stoljeća u Buzetu“ (135–163). Ona je riječak primjer u arhitekturi Istre zbog ovalnoga tlocrta središnjega dijela pa autor istražuje primjere sličnih arhitektonskih rješenja iz šire okolice koji su mogli poslužiti kao uzor takvoj gradnji. Nastala na temeljima obrambene kule, palača se u izvorima uvijek spominjala kao ruševina, a čini se da nikad nije bila dovršena. U više navrata bila je predmet konzervatorskih istraživanja pa autor donosi i prijedlog njezine rekonstrukcije.

„Izvješće istarskog generalnog inkvizitora Gerolima Bragadina o Buzetu (1651.)“ (165–172) članak je Slavena Bertoše u kojem se donosi analiza dokumenta pronađenoga u mletačkom arhivu. Bragadin je bio mletački rektor koji je obilazio Istru te je za potrebe središnje vlasti bilježio stanje u pokrajini. U Buzetu je uočio brojne nepravilnosti financijske prirode, obavio je smotru *cernida*, a za zidine je ustvrdio da je potrebno pronaći sredstva za njihovu obnovu.

Istraživanjem mletačkih arhiva Miroslav Bertoša došao je do zanimljivih spoznaja o buzetskoj svakodnevici u 18. stoljeću. U pripomenama priloga „Buzet u drugoj polovici XVIII. stoljeća“ (173–181) navodi kako su zapisani inserti samo skica za buduća istraživanja. Neki slučajevi koji su dospjeli pod povećalo onodobnih vlasti završili su zbog svojega karaktera u sudskim spisima te su tako ostali sačuvani do danas. Spominju se ubojstva, izvanbračni odnosi, obiteljski prijepori, nepoštivanje gospodara itd. Kroz istraživanje tih procesa moguće je doći do vrijednih podataka koji otkrivaju društvenu strukturu buzetske zajednice, njihove međusobne odnose i socijalnu mobilnost.

U starogradskoj jezgri Buzeta nalazi se Vela šterna, koja je svoj današnji oblik dobila pri kraju postojanja Mletačke Republike, za vrijeme vlasti rašporskoga kapetana Marc'Antonija Trevisana. Tijekom trajanja radova bio je formiran odbor koji su činila četiri istaknuta građanina Buzeta: Giacinto Gravisi, Giorgio Furlanicchio, Francesco Alessio Bocchina i Marcello Agapito. O njima i njihovim obiteljima piše Matija Nežić u prilogu „O osobama zaslužnim za gradnju Vele šterne u Buzetu i njihovim obiteljima“ (183–193), istraživši njihovo podrijetlo te društvene i obiteljske veze, a za neke od njih rekonstruirao je obiteljska stabla.

Zdenko Balog redoviti je sudionik buzetskoga skupa. U ovom zborniku objavio je tekst „Knjiga krštenih župe Roč 1651. – 1700. s posebnim obzirom na zapisana krštena imena i prezimena“ (195–223). Matične knjige poslužile su kao temeljni izvor za istraživanje koje se naslanja na autorova prijašnja

istraživanja povijesti Roča. Popis prezimena zapisanih u maticama dokazuje višestoljetni kontinuitet života istih obitelji na malom području kao što je Roč.

Posljednji je prilog sa znanstvenoga skupa rad „Raspuštanje slavenskih organizacija u doba fašizma. Primjer ženskog društva Mirna“ (225-234), koji je napisao Mirjan Flego. Na temelju arhivskih spisa koji dokumentiraju odnos fašističkih vlasti prema udruženju koje su vodile žene i djevojke iz sela Sv. Martin kraj Buzeta analizira se postupanje fašističkoga režima prema drugama koje nisu bile pod njegovom kontrolom, a koje su morale prestati s djelovanjem da bi stisak režima ojačao u sredinama koje nisu bile blagonaklone prema fašističkoj vlasti.

U drugoj cjelini zbornika „Poznata i nepoznata Bužeština“ (235-252) objavljena su dva priloga. Zlata Marzi piše o bužetskim vrtovima, a Anesa Seferović autorica je priloga „Tragovi hrvatske kinološke baštine na slikama u crkvi sv. Jurja“. U rubrici „Iz našeg kraja“ (253-298) objavljena je kronologija društvenih i kulturnih događanja na Bužeštini tijekom 2018., koju je sastavio Matija Nežić. Elena Grah Ciliga sastavila je prilog o otvorenju crkve sv. Jurja, dok Gordana Čalić Šverko potpisuje više priloga, od kojih možemo istaknuti članak o arheološkim istraživanjima u Karolininoj kući, zgradi koja se također nalazi u Starom gradu, i koja je u svojim temeljima skrivala pravi arheološki biser: rimsku nadgrobnu aru iz prvoga stoljeća.

U rubrici „Obljetnice“ (299-316) nalaze se dva teksta: prilog Mirjane Pavletić o 650. obljetnici *Misala kneza Novaka* te članak Vladimira Pernića o 30 godina harmonikaških susreta u Roču. Među prikazanim knjigama (317-335) nalaze se zbirka pjesama Vladimira Pernića *Iznucani verši, Verlustliste – Popis gubitaka*, fotomonografija Istarskoga vodovoda *Otisak vode* i knjiga *Sliku mile Istre naše – napjevi i glazbala istarsko-primorskog folklor*, koju su sastavili Miloš i Branko Pernić te Nikola Lovrinić, a zatim slijede biografije preminulih suradnika, Stjepana Kraljevića i Dražena Vlahova (337-346).

Literarni prilozi bužetskih pjesnika zatvaraju 47. knjigu *Bužetskoga zbornika*, časopisa koji već pola stoljeća prikuplja nove spoznaje o Buzetu i Bužeštini, ponajviše iz lokalne povijesti i baštine, ali i iz drugih polja ljudske djelatnosti. Time zbornik postaje ukoričeni spomenik svome zavičaju koji se, pogonjen čovjekovom znatiželjom i stvaralaštvom, nadopunjuje iz godine u godinu.